

העזתו של יחיד

התיאטרון הישראלי הצטיין השנה בטרגדיות. לא על הבמה, אלא מאחוריה. הווג התתיק ביותר בתיאטרון היהודי והישראלי — **דזינגן ושומאכר**, התפרק בסערה, אחרי קטטה אחילית שבמרכזה עמדה זמרת צעירה בשם אסתר טובי. התיאטרון סמבטיון, שהיה מבוסס על הווג **ברלינסקי ובך זאג**, התפרק על רקע אחר — כשלוש אמנות. סיון צעיר יותר, בצל יוון, שזכה בשעתו לפופולריות רבה, שבק גם הוא חיים לכל חי, כאשר שחקניו, המוכשרים בחלקם, התפרדו לכל עבר.

סוף עגום זה של הלהקות הסאטיריות, אשר בשנים שעברו נראו כחלק המצליח ביותר בתיאטרון, נבע במידה רבה מחוסר התנאי המוקדם לאמנות זו: אימץ הלב להתקיף את הכוחות השולטים, להפוך את הסטירה כל־ביטוי לטרטוניות ולאכזבות של האיש הקטן.

אפילו רביעית מועדון התיאטרון, שהיתה בעבר עוקצנית יותר, סבלה השנה מחוסר דם, איבדה במעט מפופולריותה. לעומת זאת נולדה לרביעיה תאומה זמנית בדמות חמיי שית הבנות, שפתחה את מועדון התיאטרון החדש בחיפה.

לעומת חיים תוססים אלה, נראה התיאטרון רחוק התתיק רדום קמעה. השנה התיאטרונות לא הביאה הפתעות גדולות. שום נסיון להי עלול על הקרשים בעיות ישראליות אמיתיות.

יות, בדמות מחזה ישראלי אמיתי, לא יצא לפועל. התיאטרונים הסתפקו בסוגי מחזות פחות מסוכנים, כגון שני התריסרים: הלינה ה־12 שהוצג בקאמרי ו־11 המושבעים שהוצג ב־ הבימה.

המחזה הטוב ביותר של השנה היה ביקור הגברת הזקנה של הבימה. בימויו המצויין של **יוסף מילוא**, שחזר בצורה זו להביאה אחרי היעדרות של למעלה מתריסר שנים, ומשחקה המצויין של **אדישבע מיכאל**, עוררו בהרבה להצלחתן של מחזה יומרני וטוב זה.

הקאמרי הצטיין השנה פחות, הגיע שני בתחרות המסורתית שלו עם הבימה. אחת הסיבות האפשריות: דריכותו של הקאמרי לקראת השנה הבאה, בה יחונן את בנינו המפואר בתל־אביב, יציג את מחזה־הבכורה של המשורר **נתן אלתרמן**, העשוי להיות לפצצה. השלישי בשלישיה — אוהל — שנראה בראשית השנה כגחיה הממתינה להלייתה, התאושש קמעה עם חזרתו של החייל האמיץ שחייק, במשחקו המצויין של **מאיר מרגלית**, כמה מחזות אחרים. אולם ההתפתחות המעניינת ביותר של השנה היתה בשטח היוזמה החדשה.

תחת הכותרת פטר פריי מציג, הגיש הבא **פיטר פריי** לקהל נסיון בלתי יומרני אך רבי־חיבות בשטח היצירה הישראלית המקורית. באמצעים פשוטים ביותר, באולם קטן, הציגה אשתו של פריי, **בתיה לאנצט**, יח עם כמה שחקנים פחות ידועים, שלושה מחזות־קצרים מקוריים, שלפחות העלו בעיות מקומיות, אם כי לא תמיד לגובה הדרוש. היה זה נסיון מעודד.

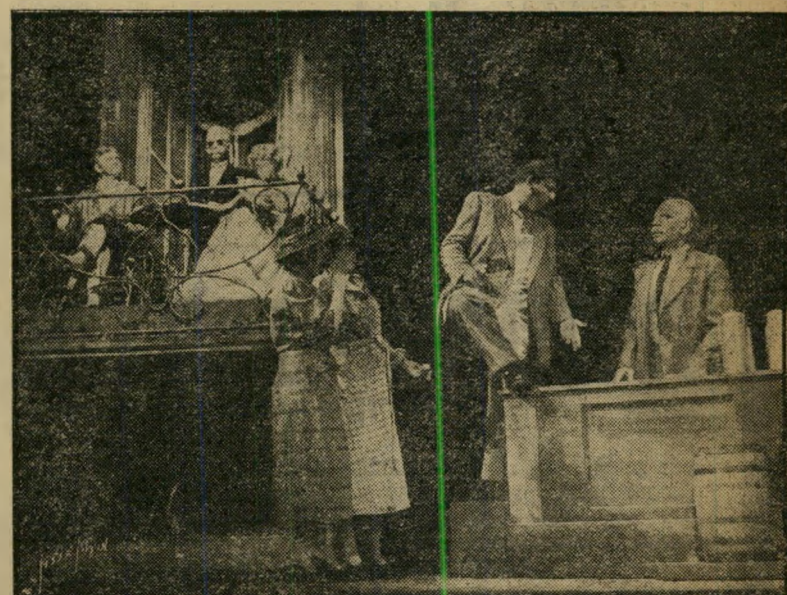
בשפה האנגלית נולד נסיון דומה בבית־צינוי אמריקה, כאשר התייצב לפני הקהל היזראלי פלייהאוז.

אולם הנסיון הנועז ביותר, שזיכה את בעליו לתואר איש התיאטרון של השנה, נעשה על־ידי צעיר בעל נסיון תיאטרוני מועט. הוא העז לעשות את אשר אין מעזים שחקנים ותיקים: להגיש לבדו ערב שלם.

שמעון ישראלי, בעל קול הבאס העמוק והרגיש, שהחל בקאריירה שלו כזמר, כתלמידו של קונראד מאן, היה לאחר מכן אחד משלושת המיתרים, הלך לסמבטיון אחרי התפרקות השלישיה. הוא תרם תרומה מרכזית להצלחת להקה זו בראשיתה, פעל בה לא רק כשחקן, אלא גם כספק של הברקות.

ישראלי נטש את סמבטיון אחרי שבעליו סירבו לקבלו כשותף. במשך זמן מה השתתף בבצל־ירוק, עבר לאחר מכן בקטע משלו במועדון התיאטרון החיפאי, הצלחתו הבלתי־רגילה שם עוררה איתו לנסות את מזלו לבדו. אחרי שנכשל נסיונו של מילוא לשתפו בהצגתו הבאה בבימה, אופירה בגרוש, בגלל ריבוי הקופצים על התפקיד, יצא שמעוני להתקפת היחיד שלו.

בסתם יום של חול משחק, שר, מנגן, מחקה ורוקד ישראלי, שכתב את רוב הסכסס, חיבר את רוב השירים, כתב את כל הלחנים, והוסיף בתכניה „סוף דבר“ מצרי עטו. התוצאה: תופעה חדשה בחיי התיאטרון, משהו המזכיר במקצת את האומדיה דל ארטה. אם כי הדבר עודנו מחוספס, היה בעצם היוזמה גילוי מעודד של העזה יוצאת מגדר הרגיל.

„ביקור הגברת הזקנה“ ב„הבימה“: ההצגה הטובה השנה

שרשרת של נצחונות

לקח אחד ברור ניתן ללמוד מכל מה שקרה השנה בספורט הישראלי: ישראל היתה יכולה להיות גורם שאפילו מעצמות־ספורט חזקות וותיקות היו צריכות להתחשב בו. אויבם הכשולן שנחלו ספורטאי ישראל במשחקים האולימפיים ברומא, השאיר רושם הפוך לגמרי, אולם כישולן זה היה צפוי מראש, ורק חיזק את הלקח: על ישראל להתבסס על שניים־שלושה ענפי ספורט, להקדיש את כל הכוחות והתקציבים לפיתוח ענפים אלה. לפחות ענף אחד אין עוררין שעליו לקבל את מלוא העידוד: הענף בו הצליחה השנה ישראל יותר מאשר בכל ענף אחר, השיגה מספר נצחונות סנסאציוניים חסרי תקדים בספורט הישראלי — הכדורגל.

שמו של איש אחד הפך בתש"ך לסמל הניצחונות הגדולים של הכדורגל הישראלי. אילו היה לישראל אחד כמותו בכל ענף ספורט אחר, היתה המשלחת הישראלית לאולימפיאדה מתבטאת בתוצאות שונות לגמרי מאלה שהשיגה. **ג'ולה מאנדי**, המאמן היהודי־הונגרי של נבחרת ישראל, הוא איש־הספורט של תש"ך.

היתה זו הפעם הראשונה שנבחרת ישראלית כלשהי חזרה ממשחקים בחוץ־לארץ, כשהיא תופסת את המקום הראשון בטורניר. ישראל השיגה את אליפות אסיה הערבית. אוהדי הספורט במדינה, שכבר התאשו מהישגים בורה הבינלאומית, הפגינו את הערצתם, שכבאו במאותיהם לנמל־התעופה בלוד, ערכו קבלת־פנים סוערת שנמלהתעופה עדיין לא ראה כמותה.

למי שחשב כי הניצחונות באסיה היו אך מקרה, באו המישחקים עם יוון ויוגוסלביה והכיחו כי לא יד הגורל היא שהנחתה את הנבחרת, אלא יד אמונה, שהביאה שנים מספר קודם לכן ניצחונות מפוארים לנבחרת ההונגרית המהוללת.

ישראל גברה סוף סוף על יוון. לאחר שבמשך שנים הפסידה כל מישחק נגד הקבוצה היתונית, בעלת הרמה הבינונית. ישראל עוררה סנסאציה בינלאומית כשסיימה בתיקו עם יוגוסלביה ברמתגן, וניצחה אותה במישחק־מילין בבוגרד, וכשהביסה את נבחרת אנגליה הצעירה ברמתגן 4:0.

גיבור המשחק נגד יוגוסלביה בבוגרד היה החלוץ הצעיר והמיכשר **רפי לוי**, שחדשים מספר לאחר מכן עמד במרכז ההתעניינות של אוהדיהספורט במדינה, כאשר הוצע לו

עם קאפקא וקאמי

סיפורת תש"ך עמדה בסימן החייץ הקורע לשניים את ציבור הקוראים הישראלי. מצד אחד, בלטה התעניינותם ההולכת וגוברת של קוראים רבים במה שהפך ליצירה הקלאסית־המודרנית העיקרית של ישראל: יצירתו של **ש"י עגנון**, גדול המספרים העבריים של ימינו, האיש שיחד עם אלבר קאמי הצרפתי ופרנץ קאפקא הצ'כי מהתה שילוש הסיפורת האקסיסטנציאלית. קאפקא תיאר את העולם כסבך חסר־מציא, בו שלט עריון שטני שאינו מתחשב באדם המתרוצץ אנה ואנה. קאמי ידע לקשור יחד את חוסר־היכולת היחסית של האדם עם דו־בת־המעש המפפעפת בחובו. ואילו עגנון מספר, בלשון ציורית מופלאה, את סיפור אובדן האמונה מלבו של האדם.

המפעל העממי שהפיץ את כתבי עגנון בכ־20 אלף טפסים, החזיר לראשונה יצירה זו להכרת רוב תושבי הארץ. היה זה מיפנה חשוב — ודקא משום שאוזה שנה עלה וגאה גל הקישט והזוהמה המכורכת בכל. אות לגל זה היתה הצלחתהענק הביני־לאומית של אנטוואן, סיפרו של הסופר היהודי־האמריקאי **לאון יוריס**, המתמר ל־תאר בה את מאבק הישוב העברי במשך שני דורות. לעיני אנשי תש"ך נתגלתה לפי תע, בצורה מופלאה וצורמת, המחשה של תהליך סילוף ההיסטוריה והלומותיה, כדי להתאימה לדפוסי הטעם התפל והקונפורמיים היומיומי של קוראי רומנים וצירים ובלשים. סילוף זה לא העסיק את הקוראים. הם קנו את אנטוואן בארץ, כפי שקנהו בתריסר ארצות, בהן הפך הרומאן לרבי־מכר. ש"י עגנון הדתי והאינטלקטואלי ולאון יוריס שפוּף־הראייה והזול בביטוייו היו לסמלי השנה הספרותית — דבר והיפוכו.

גל הקישט גאה גם בשטחים אחרים. הוא לבש את צורתו הנוקבת ביותר במכירה ההמונית של סיפורת פירנוגרפית. סיפורת זו חדרה לראשונה לשההספר ממש. נוסף לרביבות חוברות־מין מכל הסוגים, שנמכרו השנה בלוח־העתונים, פירסמה הוצאת עברית גדולה, בפעם הראשונה, ספר שכולו פירנוגרפיה צרופה: חזי ואהבות. זאת **פראנק האריס** האמריקאי. בעיקבית ספר זה הועלתה ההצעה הפסולה להרחיב את החום המועצה לביקורת סוהזות וסרטים גם לגבי ספרים.

גילוי אחר של משבר הסיפורת העברית הביא בעקבותיו לתוצאות חיוביות. אי קניית יצירות מקוריות הביאה לפירסום מאות ספרים־כיס זולים־במחירם. ספרים אלה הקיפו יריעה נרחבת, **מטודסטוי וקאפקא** ועד לנתן שחם וכו'. ז. יפה. הם נקנו ביתר עזיין, נקראו יותר מספרים מכורכים, כבדים ויקרים. המהפכה הסיפורתית, שהפכה את רוב ספרי העולם ממכורכים לספרים־כיס קל־כריכה, הגיעה לישראל. כמרבית המופעים הסיפורתיים, איחרה לבוא ב־10 שנים. אך נראה שעתה היא כבר משורשת היטב בארץ.

במקור בלשו השנה, על אף מיעוט הביקוש, מספר סופרים צעירים: **ראובן קריק**, איש הכפר העברי, פירסם רומאן, שנים של תכלה, שעורר עניין מיוחד. **אהרון מגר** ניסה במיקרה הנכסל את כוחו כסופר מודרניסטי־אלגורי, הלך בעקבות הסיפורת הקאפקאית. ניכשל. היה זה כישולן חשוב. הוא סימל את הכרח המעבר מסיפורת מגמתית־ריאליסטית לתחומים חדשים, אפילו אצל סופרי משמרת הפלמ"ח.